

Energilovens rolle

Bakgrunnen for etablering av loven
Slik lovens formålsparagraf var tiltenkt
Slik loven er blitt praktisert
Og hva bør skje i framtiden?

Svein Roar Brunborg

Tidligere embetsmann i OED, sentral i arbeidet med energiloven i 1988-90

«Kort» oversikt over mine roller i energiforvaltningen

- *Konsulent i Miljøverndepartementet 1978/9 – 1985*
- *Overingeniør i NVE (1983-84)*
- *Spesialrådgiver i Oljedirektoratet 1985 – 88*
- *Embetsmann i Olje- og energidepartementet (1988 – 2004)*
- *Skrev energiloven (1990), etablerte Statnett (1992) og ENOVA (2001)*
- *Selvstendig næringsdrivende fra 2004*

De tre-fire siste
årene har jeg satt
ned på papiret min
40 års erfaring fra
ulike roller i norsk
energiforvaltning

Situasjonen i kraftmarkedet

- Store prisforskjeller mellom ulike deler av landet
 - Stor nettoeksport til andre land
- Sterke protester mot utbygging av kraftverk som svekker naturen og samenes interesser
 - Dette er ikke bare dagens kraftsituasjon
 - Men for 40 år siden, i 1980, under Altasaken
- Mange tror energiloven er årsak til dagens situasjon
 - Men energiloven skulle fjerne disse samfunnsproblemene!
- Hadde energiloven blitt praktisert etter intensjonen hadde vi ikke hatt dagens høye strømpriser

1988 – 1992 Energilovens formål

- Mange er skeptiske til bruk av et kraftmarked
- Men det har vi hatt **siden 1971** for å sikre **stabil frekvens (50 Hz)**
- Det nye med energiloven var å sikre en samfunnsmessig **lik behandling av produsenters, nettets og kundenes strømkonomi**
- **Timesbasert strømpris** nevnt alt i forarbeidene høsten 1988 for at **ENØK blir et tydelig alternativ til ny kraft med naturkonsekvenser**
- **Statnetts** ansvar: **nasjonalt marked basert på nasjonale energikilder som sikret nasjonal leveringssikkerhet gjennom kortsiktig, midlertidig utveksling av kraft med naboland**

Energilovens nasjonale ramme

- **Nettoeksport sto ikke på dagsorden** da loven ble vedtatt.
- **Kraftveksling med naboland** skulle sikre nok vann i magasinene og unngå rasjonering med store samfunnsøkonomiske konsekvenser
- **Midlertidig eksport av «fastkraft» i overskuddssituasjon** ble gitt en ramme på maksimalt 4 TWh over en 5 års periode
- Samla Plan bidro til å prioritere naturvern mot økonomi!
- **Lovens forrang for PBL gjaldt bare om utviklingen gikk i en retning som kunne gi rasjonering**
- *«Nå trenger vi ikke å skrive flere energimeldinger»*

NVEs rolle

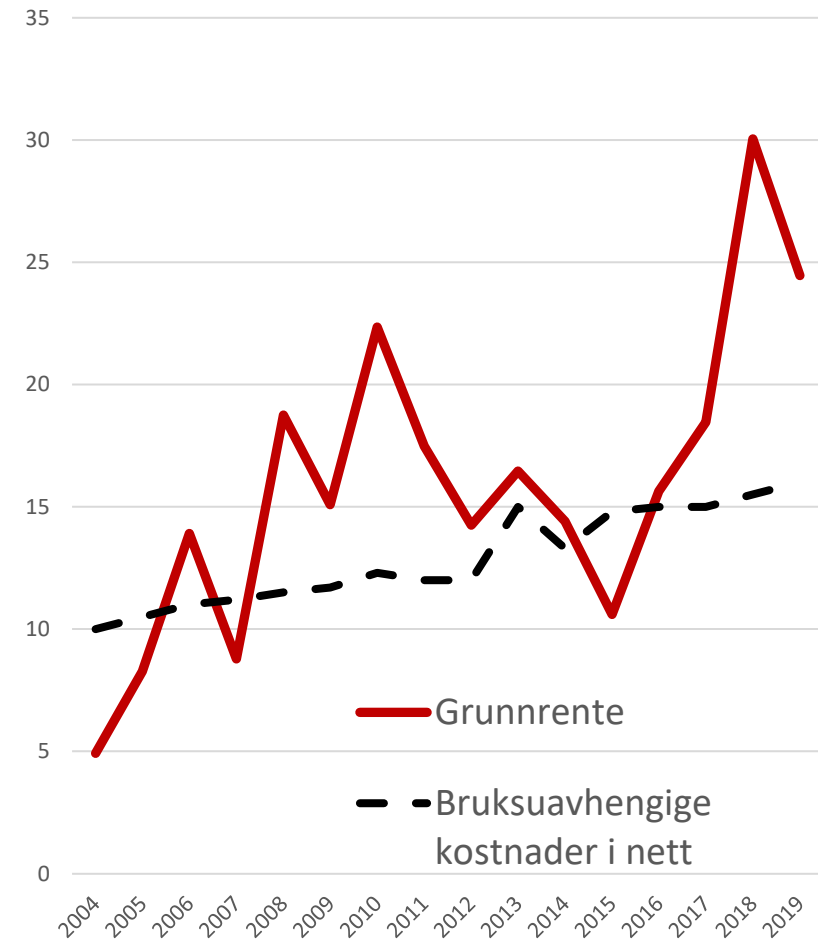
- **Overtok ansvaret for oppfølgingen av energiloven i 1992.**
- Timesmålt strømbruk, ble først innført i **2019 – 30 år forsinket**
- **Timesmåling er nødvendig for å identifisere de ENØK-tiltak som er alternativ til ny kraft og utbygging av nett.**
- NVEs svekkede fremdrift av ENØK førte til **etablering av ENOVA**, men svakt samarbeidet med NVE svekket fortsatt ENØK-arbeidet
- **NVE har enda ikke etablert en forvaltning av vannet i magasinene for å hindre rasjonering og gi stabile prisene - slik de ble bedt om.**
- **Da er det en «uansvarlig risikosport» å bygge flere kabler**

Avtale med EU om fornybar energi er i strid med energilovens forutsetninger

- Stortinget har ikke vurdert avtalen i forhold til **lovens formålsparagraf**.
- Avtale med EU om fornybar energi belaster norske kunder med hittil **10 milliarder kroner i subsidiering av kraftprodusenter**
- Bygging av sterkere nett for eksport **øker strømkundenes nettleie** fordi en EU-regel setter **øvre grense** for produsentenes nettleie
- **Subsidiert kraftproduksjon for eksport kan ikke gis forrang for PBL**
- **Produsentene håver inn store nasjonale verdier fra billig norsk kraft** som kundene betaler med markedets høye strømpriser
- **Dette er en «superprofitt» som heter grunnrente**

Hva er grunnrente og hva den brukes til

- Verdien av våre billigste kraftverk etter at produsent får dekket sine kostnader
- Økt strømpris øker grunnrenten kraftig!
- Finansdepartementet innførte **grunnrenteskatt fra 1997**
- Nær **300 mrd kroner** har fram til nå havnet i statskassen (37%) og hos vannkraftprodusentene (63%)
- **Ingenting til strømkundenes betaling for strømmettet eller til enøk!**

Konsekvensen av kabelen til Storbritannia

- Pris og volum for **salg til Storbritannia avklares en time før pris på strøm fastsettes for resten av Norge**
- **???**
- **Vannet i magasinene prioriteres da for salg til Storbritannia før vann skal få en pris for salg til norske kunder**
- Men vannet i **magasinene er et «gratis» varelager og er ikke gitt en verdi** som sikrer stabil pris og leveringssikkerhet for norske kunder
- Dette **avviker dramatisk fra energilovens opprinnelige intensjon!**
- **Og er (antagelig) en viktig årsak til dagens ekstreme strømpriser.**

Viktige rammer for et kraftmarked

- Forbruk og produksjon må forholde seg til **en norsk strømpris.**
- **Kostnaden for nettet som binder sammen markedet må finansieres slik at det i minst mulig grad belaster strømkundenes økonomi**
- Husholdningene belastes med for høy nettleie som **svekker ENØK**
- Produsenter **betaler for lite nettleie** i forhold til sin nytte av nettet
- Kraftprodusentenes inntekter skapes av prisen kundene betaler
- **Produsentene skal derfor betale nettet helt fram til kundene**
- **Grunnrenten er en samfunnsverdi** som kan/bør/må finansiere infrastrukturen (nettet) **og må også hentes inn fra vindkraft**

Veien videre!

- **Vi må «reparere» bruken av energiloven** slik at den blir en økonomisk naturvennlig ramme for norske energibrukere
- **Vannet i våre magasiner må forvaltes på vegne av fellesskapet**
- **Naturverdier må veies tyngre opp mot pengeøkonomi enn i dag**
- **Støtte til redusert energibruk må prioriteres klart foran økt produksjon av strøm som belaster naturen**
- **Verdien av vår naturs billige kraftproduksjon må finansiere nettet**
- **Vi må styrke strømbrukerens, særlig husholdningens, rolle**
- **Det er samspillet mellom Samla Plan og energiloven som må bli grunnstammen i energipolitikken – ikke elektrifisering i seg selv!**

Takk for meg!

